

Za gospodarje

Maribor, dne 3. januarja 1934.

Gospodarska vprašanja in odgovori.

Vprašanje J. F. v Sv. J. v Š. Ali se lahko izdeluje iz vinskih ostankov in iz vinskih tropin vinski kis, kak, in če je dovolj okusen? — Odgovor: Vino, odnosno vsaka alkoholna pijača se skisa s pomočjo bakterij očetne kisline, ki jih je povsod dovolj in ki se uspešno razvijajo le pri zadostni toploti in ob navzočnosti zraka. Za napravo kisa iz ostankov vina je treba torej gorkega prostora in če delamo le malo kisa, zadostuje navadna soba, prostor blizu peči. V tem slučaju se vlija nekoliko že stvorjenega vinskega kisa v široko in ploščnato posodo ali pa v steklenico s širokim vratom, ki se pokrije, ne pa zamaši, da ima zrak prost pristop. Vinski kis privede očetne bakterije takoj v začetku v zadostni množini. V tako posodo se potem nalije nekoliko mlačnih vinskih ostankov (segretih na kakih 30° C), ki za tvorbo očetne kisline dobijo očetne bakterije od notri vlitnega vinskega kisa. Ko se je čez nekaj časa na površju tekočine naredila materna kožica, dolijemo polagoma ter previdno zopet nekoliko mlačnih vinskih ostankov. Če hočemo nekaj kisa odvzeti, ga odvezamemo na dnu posode, kjer je kis najbolj močan. Zato ima posoda za napravo kisa pri dnu pipo, da kis lahko odtakamo. Če ni pipe, pa potegnemo kis od dna z gumijevo cevjo ali z nategom. Paziti je, da materna kožica ne začne gniti, sicer se lahko pokvari ves kis. — Tudi iz vinskih tropin lahko napravimo kis. Malo izprešane tropine polijemo z nekaj vode in pustimo, da dobro pokipijo. Potem jih izprešamo in iz dobljene tekočine napravimo kis. Tak kis iz tropin seveda ni prvovrsten, je bolj šibek (ima malo očetne kisline) in ima tudi nekoliko duha in okusa po tropinah.

Vprašanje A. Z. v P. ob j. ž. Imam jabolčnik 1- lanskega leta, ki je čist kakor vino, a je nekam mehak, prazen in

pust. Kako tak jabolčnik popraviti, izboljšati? — Odgovor: Jabolčnik iz lanskega leta, ki je sicer čist, a je nekam prazen in pust, lahko popravite in ga napravite bolj pitnega s tem, da ga zmešate z letošnjim svežim moštom. Če pa takega mošta nimate, imate pa letošnje vino iz zdravega grozdja, tedaj pri prvem pretakanju vina vlijte vinske drože v jabolčnik, dobro premešajte, pustite skupaj vsaj 1 mesec, nakar pretočite in jabolčnik bo dobil svež, rezek in nekoliko vinski okus.

Vprašanje A. R. v S. p. P. Imam dobro oskrbovan vinograd, a že nekaj let sem grozdje odpada, ko prične zoreti. Tudi se na listju trti zaplodi polno jajčec in trte potem hiraajo. Kako zatirati boleznin škodljivce, ki povzročajo navedene poškodbare na vinski trti? — Odgovor: Našo žlahtno vinsko trto napadajo skozi vse leto najrazličnejši škodljivci in bolezni. Iz Vašega pomanjkljivega dopisa ne moremo zaznati, kateri škodljivec in bolezen uničuje trte v Vašem vinogradu. Najbolje bo, da ob morebitnem zopetnem nastopu navedenih kvarljivcev takoj dopišljete od napadenega trsa eno mladico z listi in grozdiči vred Vinarski ter sadjarski šoli v Mariboru, ali kmetijski poskusni in kontrolni postaji (oddelek za rastlinske bolezni v Mariboru, Vrbanova ulica), kjer bodo vrsto bolezni ali škodljivca ugotovili in Vam bodo dali nasvete za nadaljnjo postopanje.

Vojaške zadeve.

Odložitev vojaške službe. J. P. Sv. D. Letos sem bil potrjen pri naboru na 18 mesecev, radi družinskih razmer pa sem prisiljen zaprositi, da se mi nastop vojaške službe odloži za eno leto. Ali je to sploh mogoče doseči? — Prošnjo za odložitev nastopa kadrovske službe, kolektivno s 25 Din, je nasloviti na pristojni vojni okrug. V prošnji je navesti utemeljene razloge, katere naj po mož-

nosti potrdi tudi Vaše županstvo. Če bodo razlogi upravičeni in tehtni, bo prav gotovo prošnja uspela.

Služenje pri mornarici. G. R. C. pri Sl. B. Star sem 15 let in želim k mornarici radi odsluženja roka. Kam je vložiti tozadevno prošnjo? — Po zakonu o ustroju vojske in mornarice se začne služba v stalnem kadru v onem koledarskem letu, ko dovršuje rekrut 21. leto svojega življenja. Mladenič pa, ki želi vstopiti prostovoljno prej v stalni kader, sme vstopiti šele po dovršenem 18. letu svoje starosti, toda samo z roditeljevo ali varuhovo dovolitvijo. Zato morate radi mladoletnosti čakati še polna tri leta!

Prevod iz pešadije v avto-komando. J. M. D. pri K. Naborna komisija mi je odredila devetmesečni skrajšani rok pri pešadiji, želel pa bi odslužiti rok pri avto-komandi, čeprav nisem šofer. Ali bi imela prošnja uspeh? — Po »Pravilu o rekrutovanju« se zahteva od rekruta za avto-komando, da je izučen šofer. Samo v slučaju, da teh ni, pridejo v poštev avto-mehaniki, strojni ključavničarji in drugi slični obrtniki. Izključeno pa je, da bi služil v avto-komandi rekrut, kateremu je odrejen skrajšan rok in ni izučen šofer, zato bi bila vsaka prošnja za prevod iz pešadije v avto-komando brez uspešna.

Vstop v pilotsko šolo. Š. A. V. Zanimajo me pogoji za sprejem v pilotsko šolo. — Pogojev za vstop v vazduhoplovno podoficirsko šolo še nimamo. Čim se bodo v šolo sprejemali zopet novi gojenci — to šele prihodnje leto — bodo objavljeni vsi pogoji v »Slov. gospodarstvu« pod »Vojaška vprašanja«.

Kako priti k orožnikom? F. K. T. v. pri Sv. Bolfenku v Sl. g. Ker sem odslužil vojaščino, želim k orožnikom. Kakšni pogoji se zahtevajo za sprejem? — Žandarmerija se dopolnjuje iz dobrovoljcev. Prednost imajo podčastniki stalnega kadra. Da pa se sploh kdo sprejme v orožništvo, je treba: 1. da je državljan kraljevine Jugoslavije; 2. da je odslužil rok v stalnem kadru v glavnih vrstah orožja vojske ali mornarice; 3. da je telesno in duševno zdrav in najmanj 164 cm visok; 4. da je samski ali vdovec brez otrok ali sodnijsko ločen od žene brez otrok; 5. da je neoporečenega vedenja in neomadeževane minulosti; 6. da

ni starejši od 30 let; 7. da je zmožen čitanja in pisanja; in 8. da se pismeno zaveže, ostati pri orožništvu najmanj tri leta in služiti tam, kamor se odredi. Če ustrezate navedenim pogojem, naslovite prošnjo na ministrstvo vojske in mornarice v Beograd.

Predčasno odsluženje kadrovskega roka. F. G. J. pri C. Ali je mogoče prostovoljno odslužiti kadrovski rok, ker sem dopolnil 18. leto svoje starosti? — Prošnjo, kolekovano s 25 Din, je nasloviti na pristojni vojni okrug, da Vam dovoli predčasno rekrutovanje in predčasen vpoklic v slučaju usposobljenja. Prošnjo je priložiti: krstni list, domovnico, potrdilo davčne uprave glede davčnega predpisa in očetovo, oziroma varuhovo dovoljenje za predčasno odslužitev kadrovskega roka.

Skrajšanje roka. M. D. P. Imam štiri sinove; prvi je služil 9 mesecev, drugi in tretji 18 mesecev in sedaj še četrti 18 mesecev. Ali ima slednji pravico na skrajšanje roka? — Po zakonu ima pravico skrajšanja roka poslednji (torej četrti), čim dokaže, da sta njegova dva starejša brata odslužila 18mesečni rok. Preskrbite vojniške isprave drugega in tretjega sina, ki sta odslužila 18mesečni rok, in naslovite prošnjo na pristojni vojni okrug. Prošnjo je po zakonu osnovana.

Ljudski pravnik.

Odpust iz državne prometne službe in odpravnina. Hlg. Vaš sin je bil prometnik 29 mesecev; nato je odšel k vojakom. Po vrnitvi je zopet vstopil v žel. službo dne 19. 7. 1923 ter bil do 31. 8. 1932 v službi. Med tem časom je bil tudi v bolnišnici. Po svoji vrnitvi iz bolnišnice je prejel avgusta 1932 odpustitveni dekret. Ni dobil nobene odpravnine in se tudi še ni pritožil, ker ga je dopust duševno naravnost strl. Vprašate, če ima pravico do odpravnine, ali pa do pokojnine in kam se naj obrne, da bo dobil svoje pravice. — V zmislu zakona o državnem prometnem osebju prestane uslužbencu služba po P 112 t. 16, če pristojno oblastvo določi, da mu služba prestane. V tem primeru prenehanja službe se uslužbenec odpusti, se ga pa

vpokoji (par. 113); po par. 114 pa služba prestane v takem slučaju na dan razrešitve. Po par. 118 sme minister izdati odločbo o prestanku službe po par. 112 t. 16, ako smatra, da je uslužbenec: a) nesposoben, ali b) neprimeren za službo, ali c) če to sicer zahtevajo službeni interesi. Zoper odločbo, da je Vašemu sinu prenehala (prestala) služba po par. 112 t. 16, ni pritožbe. Imel pa je sin tožbo na državni svet zaradi tega, ker mu je služba prestala s posledico, da je bil odpuščen brez pokojnine. Po našem mnenju je šla sinu pokojnina, ker je bil po Vaših navedbah v službi več kot 10 let. To pravico pa je samo imel, ako je bil ves čas svojega službovanja nastavljen na podlagi zakona o državnem prometnem osebju. Tožbo je bilo vložiti v 30 dneh. Tožba na državni svet bi morala imeti uspeh, zlasti ker se za pokojnino ne priznava čas pred dovršenim 18. letom starosti. Ko je bil Vaš sin sprejet v prometno službo, je bil star že 19 let. Zdaj je prepozno vsako tarnanje; kdor ne izrabi svojih pravic, dela na svojo lastno odgovornost in nevarnost. Sin naj poskusi s prošnjo na železniško ravnateljstvo v Ljubljani, ali pa naravnost na ministrstvo. Uspeha mu ne prorokujemo, ker nima zakonite podlage.

Služnostna pravica pešpoti in zajemanja vode. Ham. Sosed je zgradil pešpot, ki ste jo rabili že več kot 30 let v korist svojega posestva za dohod k vodi in za spravljjanje krme. Sedaj zahteva za uporabo poti odškodnino, drugače ne pusti več rabiti poti čez svoje posestvo. Občinska komisija je priznala Vaše pravice, ki jih pa sosed ne prizna in jih ne spoštuje. Vprašate, če smete sami odstraniti ovire, ki jih je sosed postavil, če smete zahtevati od sosedu odškodnino, za kolikor ste trpeli škode na svojem senu in če smete vodo, ki izvira na Vašem svetu, a se steka na njegov vrt, speljati na svoj svet tako, da je sosed ne bo mogel rabiti. Sosed Vam sicer ponuja pot na drugi strani, tam kjer sam vozi; to pa Vam ni na roko. — Pot, ki ste jo rabili za zajemanje vode in za spravljjanje sena, ste priposestvovali, oziroma pravico do poti, ako ste jo rabili nad 30 let nemoteno, javno, tako da je sosed vedel, niste za uporabo nikdar plačali nobene odškodnine in ako niste sosedu

nikdar prosili, da Vam je dovoljeval uporabo poti. Ker Vam brani izvrševati služnostno pravico pešpoti in zajemanja vode, ga morate na sodišču tožiti, da mora Vašo pravico priznati. Nato bote lahko tudi v zemljiški knjigi vknjižili za večne čase. Sosed ima sicer pravico pot preložiti, ako je to v njegovo gospodarsko korist in ne škoduje Vam ter je taka preložitev združljiva z vsebino Vaše služnosti in neokrnjeno možnostjo do dosedanjega izvrševanja. Sami sedaj zaprek ne odstranjujte, da Vas sosed ne bo tožil. Prav tako tudi vodo pustite v dosedanjem teku, ker bi Vas sosed tudi lahko tožil. Ako Vam je sosed s prepovedjo onemogočil spravljjanje sena ali če Vam je s tem nastala škoda, odgovarja sosed za vso nastalo škodo in isto lahko iztožite. Pri cenzitvi pa ne imejte prevelikih oči in ocenite res samo resnično škodo. Ako pa svoje travniške parcele ne morete redno gospodarsko rabiti in jo ukoriščati, ker nima zveze z javno potjo ter nečete tožiti na priznanje služnostne pravice, imate pa pravico, da pri okrajnem sodišču predlagate, da se Vam prizna zasilna pot. Plačati bote pa morali neko odškodnino, ki jo bo določilo sodišče. O tem smo že obširneje pisali. Preglejte starejše številke »Slovenskega gospodarja«. Sami morate sedaj izračunati, kateri način uveljavljanja pravic je za Vas najcenejši in najpriladnejši. Naše mnenje je, da skušate zadevo zlepa spraviti s sveta v obojestransko zadovoljstvo, upoštevajoč pri tem, da je Vaš sosed in da človek vedno rabi sosedu.

Načrti pri menjalni pogodbi. Jjr. Pred enim letom ste delali menjalno pogodbo in plačali že vse stroške tako pri geometru in odvetniku. Ker ni bil načrt pravilno napravljen, bi moral zemljemerec delati nov načrt, česar pa še do danes ni napravil. Vprašate, kako bote prišli do načrtov in do izvedbe v zemljiški knjigi. — Ako načrti zares še niso gotovi, potem zahtevajte od svojega zastopnika, da nemudoma preskrbi načrte od zemljemerca. Ako tudi še na ta način ne pridete do načrtov in do ureditve v zemljiški knjigi, sporočite zadevo katastrski upravi. Seveda morate pri tem paziti, da ne bote trdili ničesar neresničnega ali žaljivega, ker Vas bo sicer za-

ljeni zemljemerec žožil. Če pa sami ne upate doseči, pa izročite zadevo drugemu odvetniku, ki bo željeno dosegel. Poleg vsega in predvsem se pa prepričajte v zemljiški knjigi, ali še res ni spravljeno zemljiško-knjižno stanje v sklad z določbami menjalne pogodbe.

Pokojnina na železnici. Kbk. 25 let ste služili na železnici in ste bili vpokojeni z letno pokojnino 420 Kr, kar Vam je bilo zvišano na 840 Kr in kasneje na Kr 1994.40 letno, kar ste dobivali od ravnateljstva Budapest do 31. 12. 1921. Od železniškega ravnateljstva v Ljubljani dobivate mesečno za III. razred 420 Din, dočim Vam pripada II. razred. Radi bi vedeli, kaj morate storiti, da dosežete II. razred. — Naše mnenje je, da ne morete ničesar doseči, ker je poteklo že toliko časa tako, da ste zamudili vse roke za morebitne pritožbe. Da bi mogli natančneje odgovoriti, bi morali poslati točnejše podatke.

Pravice prevžitkarja. Fasvl. Pred 12 leti je sin prevzel posvetstvo. V prevzemni pogodbi je rečeno: »Prodajalec ima pravico rediti govedo; hlev ni sicer omenjen. Vprašate, ali sme prevžitkar rediti v domačem hlevu govedo, za katerega ni hlev posebej dogovorjen. — Že po naravi stvari je jasno, da morate imeti za rejo goveda prostor v domačem hlevu, za kar govori tudi besedilo pogodbe. Ako pa se je hotelo pri pogodbi izključiti, bi moralo to biti vpisano. Kje pa če prevžitkar drugje rediti govedo, kakor v hlevu?

Žaljenje častl. Tjsva. Pri razpravi na sodišču je nasprotnica izjavila, da bi Vas ona že rada imela za fanta, samo Vi tega nečete. Sedaj se pa ljudem ponaša, kako sramoto Vam je s tem napravila. — Če se s tem baha, ni bilo za Vas nobene sramote na sodišču. Vi ste na njeno izjavo lahko ponosni, da je nečete imeti za deklo. Če sama ne uvidi, da je s tako izjavo sebe ponižala, ji ne more nikdo pomagati. Ne razburjajte se in pustite svojo nasprotnico lepo pri miru. Kadar bo šel njen jezik preko mej dopustnosti, ga bote pa malo priškrnili s sodnimi škarnjami.

Zahtevajte povsod

»Slovenskega gospodarja«

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg 30. decembra 1933. — Pripeljanih je bilo 113 zaklanih svinj, cene mesu 12—14 Din, špehu 11—13. Sena so pripeljali 2 voza po 40 Din (100 kg) za sladko, 35 Din za kisló seno, slame 3 voze po 30 Din; pšenice 10 vreč po 1.50, rži 6 po 1.25, ječmena 14 po 1, koruze 16 po 1—1.25, ovsa 12 po 0.75—1, prosa 8 po 1.25, ajde 4 po 1, prosenega pšena 2 po 2.50, ajdovega pšena 4 po 3—3.50, fižola 12 po 2—3.50; krompirja 10 vozov z 42 vrečami po 0.75—1, zelja (gl.) 2 voza po 1—2, čebule 28 vreč po 1.50—2. Cene sadja: jabolka 4—6, hruške 4—6, slive 8—12, orehi (celi) 9—10, luščeni 30—32; mleko 1—2.25, smetana 10—12, maslo surovo 24, čajno 28—32, kuhano 28, sir dom. 5—6, jajca 1—1.25. Kokoši 103 po 20—30, piščanci 736 po 25—60 (par), gosi 6 po 40—80, purani 63 po 45—90, race 26 po 25—40, domači zajci 32 po 5—30 Din.

Mariborski svinjski sejem 29. 12. 1933. Na ta svinjski sejem je bilo pripeljanih 35 svinj cene so bile sledeče: Mladi prašiči 7—9 tednov stari komad 110 do 120 Din, 3—4 mesece stari 200 do 250 Din, 5—7 mesecev 300 do 360 Din, 8—10 mesecev 400 do 550 Din, 1 leto 600 do 650 D, 1 kg žive teže 6—7 Din, 1 kg mrtve teže 9.50 do 10 Din. Prodanih je bilo 16 komadov svinj.

Mariborski živilski sejem 27. 12. 1933. Prignanih je bilo: 4 konji, 6 bikov, 80 volov, 246 krav in 5 telet, skupaj 341 komadov. Povprečne cene za različne živalske cene na tem sejmu so bile: debeli voli 1 kg žive teže od 3.50 do 4 Din, poldebili voli 2 do 3 Din, plemenski voli 2 do 2.75 Din, biki za klanje 2.50 do 3 D, klavne krave debele 2 do 3.25 Din, plemenske krave 1.75 do 2.25 Din, krave za klobasarje 1.50 do 2 Din, molzne krave 2 do 2.50 Din, breje krave 2 do 2.50 Din, mlada živina 3 do 4 Din, teleta 5 do 6 Din. Prodanih je bilo 153 komadov, od teh za izvoz v Italijo 28 komadov.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso I. vrste 1 kg 10 do 12 Din, II. vrste 8—10 Din, meso od bikov, krav in telic 5—7 Din, telečje meso I. vrste 14 do 16 Din, II. vrste 10 do 12 Din, svinjsko meso sveže 10 do 16 Din.